

8. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти / М. В. Бобровський, С. І. Горбачов, О. О. Заплотинська, О. О. Ліннік. Київ, Державна служба якості освіти, 2021. 350 с.
9. Прядко Л. О. Розвиток інклюзивної компетентності сучасного вчителя в умовах інституту післядипломної освіти. *Inclusion and Diversity*, 2024 . № 3, DOI: <https://doi.org/10.32782/inclusion/2024.3.11>

Список рекомендованих джерел для самостійного опрацювання

1. Адамюк, Н.Б., Дробот, О.А., Замша, А.В. Технології білінгвального навчання глухих та слабкослухаючих : навч.-метод. посіб. Кропивницький : Імекс-ЛТД. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/732057/>(дата звернення : 19.05.2023).
2. Войтко В.В. Синдром дефіциту уваги і гіперактивності (СДУГ) у дітей: психолого-педагогічний супровід : навч.-метод. посіб. Кропивницький : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2023. 76 с.
3. Досвід дистанційного навчання учнів з порушеннями слуху. *Організаційно-ресурсне забезпечення в умовах воєнного часу* : збірка тез Всеукраїнського науково-практичного семінару в рамках фестивалю Тижня науки (20 травня 2022 року). Київ : ФОП «Симоненко О.І.» URL : <https://lib.iitta.gov.ua/732008/> (дата звернення : 19.05.2023).
4. Кульбіда, С.В., Біланова, О., Іващенко, Л. Модельні програми з «Української жестової мови» у 2022-2023 навчальному році In: *Психолого-педагогічна підтримка дітей з особливими освітніми потребами в умовах війни* : матеріали науково-практичних серпневих зустрічей, 30 серпня 2022 року Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Київ. С. 24-29. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/732081/>_(дата звернення : 19.05.2023).
5. Чайка М. С., Усатенко Г. В., Кривоногова О. В. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами : навч.-метод. посіб. Київ : ФОП Усатен. 2021. 80 с. URL : <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/navchalno-metodychny-posibnyky/dlya-pedpratsivnykiv-ospotreby/Vikoristannya-alternativno-komunkats-dlya-osb-z-osoblivimi-osvtnmi-potrebami.pdf> (дата звернення : 19.05.2023).

Аліна КОВАЛЬ,

*завідувач ресурсного центру підтримки
інклюзивної освіти Донецького ОІППО*

Галина СКВОРЦОВА,

*методист ресурсного центру підтримки
інклюзивної освіти Донецького ОІППО*

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ФАХІВЦІВ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ ЯК ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ (для фахівців інклюзивно-ресурсних центрів)

Інклюзія в Новій українській школі – це вже не інноваційна ідея, а фундаментальна потреба, яка вимагає активної уваги та втілення, і передбачає створення такого середовища, де кожна особа відчуває себе цінною та почутою незалежно від своїх особливостей. Війна не відкинула інклюзію на задній план, а поставила нові завдання. Практика інклюзивної освіти вимагає зусиль та постійного переосмислення підходів для забезпечення рівності та різноманітності. Сучасні інклюзивно-ресурсні центри (далі – ІРЦ) покликані допомагати дітям отримати якісну освіту та жити повноцінним суспільним життям. І саме фахівці ІРЦ працюють за новими, більш прогресивними та якісними підходами в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами (далі – ООП). Адже завдання ІРЦ – забезпечити системний кваліфікований супровід дитини з ООП протягом усього навчання.

Для ефективної роботи збереженої мережі ІРЦ в умовах воєнного стану постановою Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Положення про інклюзивно-ресурсний центр» від 29.04.2022 № 493 можливості ІРЦ збільшено. А саме: розширено перелік і тематику завдань ІРЦ; надано додаткові гарантії для внутрішньо переміщених осіб з ООП, зокрема на проведення комплексної оцінки, забезпечення психолого-педагогічного супроводу та отримання корекційно-

розвиткових послуг; передбачено можливості для подання заяв, отримання висновків про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи, а також консультацій фахівців ІРЦ з батьками чи законними представниками дітей з ООП; надано можливість використання документів із мобільного додатка «Дія»; зменшено до одного тижня термін проведення комплексної оцінки для дітей, які переїхали на тимчасове місце проживання; збільшено можливості для проведення повторної комплексної оцінки розвитку дитини, зокрема і з метою моніторингу розвитку особи (за згодою батьків чи законних представників) [2; 4].

Передбачено можливості надання послуг для дітей, що постраждали внаслідок військових дій або отримали психологічні травми. Відповідно до внесених змін, соціоадаптаційні / соціокультурні труднощі доповнено проявами наслідків психологічної травми, які можуть бути причиною наявності в дитини ООП. Зазначимо, що «оцінка емоційно-вольової сфери особи проводиться з метою виявлення її здатності до вольового зусилля, схильностей до проявів девіантної поведінки та її причин, психологічного стану особи, а також їх впливу на освітню діяльність» [5]. Тепер ІРЦ можуть надавати рекомендації щодо організації освітнього процесу для дітей, які зазнали психологічної травми, і дій, спрямованих на запобігання посиленню психологічної травми [2].

Для забезпечення умов для навчання осіб з ООП під час війни постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.2022 № 483 було внесено зміни до Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти та Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти. Зокрема, на період дії воєнного стану було розширено можливості щодо організації інклюзивного навчання дітей з ООП, а саме: надано можливість застосування дистанційно-очної (змішаної) форми здобуття освіти в інклюзивних класах закладів загальної середньої освіти; спрощено процедуру зарахування осіб з ООП на навчання на підставі копії документа, що посвідчує особу (у разі наявності), та висновку; знято обмеження щодо граничної чисельності дітей з ООП в одному інклюзивному класі чи групі; дозволено проводити засідання команди психолого-педагогічного супроводу особи з ООП в режимі онлайн та/або в змішаному очно-дистанційному форматі із залученням фахівців ІРЦ, які брали участь у проведенні комплексної оцінки; надано можливість залучати до надання психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг фахівців ІРЦ, педагогічних працівників закладу освіти, зокрема з числа тих, що були вимушені змінити своє місце проживання (перебування) та/або місце роботи внаслідок збройної агресії російської федерації [3; 6; 7].

У реаліях сьогодення Донецька область, яка знаходиться в зоні активних бойових дій, де спостерігається втрата педагогічного контингенту, де освітній процес відбувається дистанційно, ІРЦ – не виняток із цього переліку. Деякі педагогічні кадри змінилися, дехто перебуває за кордоном, у деякого знизилася мотивація до роботи через стресові та травматичні події, але завдяки роботі ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти (далі – РЦПІО) фахівці згуртовані, об'єднані, підтримані та працюють.

За I півріччя 2024 року РЦПІО дистанційно провів такі заходи: 5 консультаційних пунктів «Інформаційний марафон з питань підтримки осіб з ООП в освіті», методична панорама педагога в роботі з дітьми з ООП (2 сесії), гайд для ІРЦ «Дитина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти» (1 зустріч), семінар-нарада «Система освіти дітей з особливими освітніми потребами в умовах війни та післявоєнний період». Кількість учасників становила **1069** осіб (педагогів та психологів, як ІРЦ, так і закладів освіти). Записи заходів розміщені на ютуб-каналі центру «РЦПІО Донецький обласний ІППО» [8], де охочі можуть переглянути матеріали спікерів.

РЦПІО проводить підвищення кваліфікації педагогічних працівників ІРЦ та педагогів закладів освіти щодо навчання дітей з ООП. Робота спланована та проводиться на кафедрі педагогіки і психології фахівцями РЦПІО та науково-педагогічними працівниками Донецького ОІППО відповідно до розроблених освітніх програм підвищення кваліфікації з різних напрямів інклюзивної освіти. Так на 2024 рік РЦПІО запропоновано дві освітні програми підвищення кваліфікації для керівників (директорів) та фахівців (консультантів) ІРЦ за темою «Професійна діяльність педагогічних працівників інклюзивно-ресурсних центрів» (30 годин) та для всіх категорій педагогічних працівників закладів освіти (тренінг) за темою «Інклюзивна освіта» (30 годин).

Мережу ІРЦ Донецької області збережено. Станом на 20.05.2024 року із 27 ІРЦ Донеччини: 22 працюють у дистанційному або змішаному форматі, 4 знаходяться на простій та 1 призупинив свою діяльність. Кількість педагогічних працівників ІРЦ, які функціонують, становить 111 осіб, із

них 22 директори та 89 фахівців (консультантів) (див. рис. 1).



Рис. 1. Кількість педагогічних працівників ІРЦ Донецької області

Аналіз діяльності ІРЦ дозволяє зробити такі висновки щодо педагогічного досвіду фахівців. Кількість працівників, педагогічний стаж яких налічує понад 20 років складає 40 осіб, до 10 років – 35, до 20 років – 30, до 3 років – 6. Сьогодні в ІРЦ Донеччини працюють кваліфіковані фахівці з досвідом роботи (див. рис. 2).



Рис. 2. Педагогічний стаж працівників ІРЦ Донецької області

Серед фахівців:

- 26 практичних психологів (стаж роботи до 3 років має 1 особа, до 10 р. – 6, до 20 р. – 11, понад 20 р. – 8);
- 27 учителів-логопедів (стаж роботи до 3 років мають 2 особи, до 10 р. – 12, до 20 р. – 4, понад 20 р. – 9);
- 22 вчителів-дефектологів (стаж роботи до 10 р. мають 7 осіб, до 20 р. – 5, понад 20 р. – 10);
- 14 учителів-реабілітологів (стаж роботи до 3 років мають 2 особи, до 10 р. – 7, до 20 р. – 3, понад 20 р. – 2).

Яким же має бути професійний портрет сучасного фахівця ІРЦ особливо в умовах війни?

Як до, так і під час воєнного стану в основі діяльності ІРЦ є забезпечення права дитини на освіту. Тому ІРЦ здійснює свою діяльність з урахуванням таких принципів:

- повага та сприйняття індивідуальних особливостей дітей;
- дотримання найкращих інтересів дитини;
- недопущення дискримінації та порушення прав дитини;
- конфіденційність;

- доступність освітніх послуг з раннього віку;
- міжвідомча співпраця [1].

Зазначимо, що в основі діяльності ІРЦ є соціальна модель розуміння інклюзії. У центрі уваги – дитина та її ООП: визначення ООП дитини, її сильних сторін; надання психолого-педагогічної допомоги дитині з урахуванням Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я; розроблення рекомендацій щодо організації інклюзивного освітнього середовища та навчання дитини; постійний психолого-педагогічний супровід дитини, зокрема через участь фахівця ІРЦ в командах психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП в закладах загальної середньої та дошкільної освіти, а також у психолого-педагогічних комісіях спеціальних закладів загальної середньої освіти; рання допомога дитині; налагодження міжвідомчої співпраці, взаємодія з батьками як з ключовими партнерами розвитку дитини з ООП [1].

Щоб бути професійно компетентним відповідно до змін, фахівцю ІРЦ при виконанні своїх оновлених завдань слід звернути увагу на своє здоров'я – психологічне, фізичне. Починати треба із себе, допомогти собі, щоб мати змогу надати допомогу іншим. Бути обізнаним у новітніх інноваційних технологіях щодо освіти дітей з ООП, з психолого-педагогічними особливостями розвитку дітей з ООП. Створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища в дистанційному форматі, та надавати педагогічну та психологічну підтримку. Володіти прийомами особистісного самовираження і саморозвитку, планувати свою професійну діяльність, самостійно ухвалювати рішення, бачити проблему. Важливо усвідомлювати власну національну ідентичність як підґрунтя відкритого ставлення та поваги до розмаїття культурного вираження інших; знати державну мову на рівні ділового спілкування. Усвідомлювати ціннісну значущість фізичного, психічного та морального здоров'я дитини, сприймати індивідуальні особливості та враховувати її інтереси, не допускати дискримінації та порушення прав учня з ООП, дотримуватися конфіденційності, доступності освітніх послуг з раннього віку, міжвідомчої співпраці. Уміти генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя задля підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства та держави. Орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства.

Що має вміти фахівець ІРЦ:

- організовувати та забезпечувати проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини в ІРЦ;
- здійснювати педагогічну діяльність відповідно до нормативно-правових документів та основних засад у сфері забезпечення права на рівний доступ до якісної освіти дітей з ООП та навчання їх у нових умовах (участь у командах супроводу та консиліумах);
- надавати методичну допомогу педагогічним працівникам закладів дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та інших закладів, які забезпечують здобуття загальної середньої освіти; батькам (одному з батьків) або законним представникам дітей з ООП щодо особливостей організації надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг таким дітям;
- надавати методичну допомогу щодо складання, виконання, коригування індивідуальної програми розвитку (далі – ІПР);
- надавати методичну допомогу щодо організації освітнього простору та здійснення необхідних адаптацій і модифікацій освітнього процесу;
- консультувати батьків (одного з батьків) або законних представників дітей з ООП щодо мережі закладів дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та інших закладів освіти, що забезпечують здобуття загальної середньої освіти, та зарахування до цих закладів;
- ознайомлювати батьків (законних представників) дитини з висновком про комплексну оцінку, умовами навчання та надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг дитині;
- надавати консультативно-психологічну допомогу та проводити бесіди з батьками (одним з батьків) або законними представниками дітей з ООП з метою формування позитивної мотивації щодо розвитку таких дітей;
- надавати звітну та аналітичну інформацію про результати своєї діяльності в ІРЦ;

- підвищувати власний кваліфікаційний рівень та фахову майстерність [5].

Етичні вимоги до педагогічних працівників ІРЦ. Професійна етика для педагогічних працівників ІРЦ є надзвичайно важливою при роботі з дітьми, їхніми батьками, колегами, закладами та установами. Підвищена відповідальність працівників ІРЦ обумовлена тим, що вони перебувають в особливому правовому становищі та виконують специфічні функції, які не властиві іншим категоріям працівників.

Варто розуміти, що дії чи бездіяльність працівників ІРЦ можуть призвести до порушення конституційних прав осіб з ООП на освіту, завдати шкоди авторитету роботи ІРЦ, зокрема й усій педагогічній спільноті. Тому головною метою етичних вимог є встановлення норм і правил, які регулюють поведінку педагогічних працівників ІРЦ при плануванні та безпосередній роботі з дитиною, батьками (одним із батьків) або законними представниками дитини, а також педагогічними працівниками закладів освіти та іншими фахівцями, які надають психолого-педагогічну допомогу дітям з ООП.

Міжвідомча співпраця є одним із принципів діяльності ІРЦ. Мультидисциплінарний підхід передбачає взаємодію спеціалістів багатьох галузей, що дозволяє в комплексному супроводі дитини оптимізувати процеси її розвитку, виховання, навчання та соціалізації. Партнерами ІРЦ в реалізації прав дітей з ООП на якісну освіту є: місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування; заклади освіти (команди психолого-педагогічного супроводу дитини в закладі загальної середньої та дошкільної освіти, а також психолого-педагогічні комісії спеціальних закладів загальної середньої освіти); заклади охорони здоров'я; заклади (установи) соціального захисту; служби у справах дітей; громадські об'єднання.

Зазначимо труднощі, які виникають у педагогів ЗДО, ЗЗСО та фахівців ІРЦ при взаємодії з особою з ООП на «дистанції» в умовах воєнного стану, зокрема:

- вплив психотравмуючих подій на всіх учасників освітнього процесу;
- технічні труднощі (наявність обладнання: планшет, ноутбук, комп'ютер; інтернет; світло; робоче місце тощо) як у фахівця, так і в осіб з ООП;
- відсутність часу в батьків дитини на те, щоб бути поруч під час онлайн-уроків та корекційно-розвиткових занять;
- розуміння категорій (типів) особливих освітніх потреб (труднощів) у дитини / учня / особи педагогами закладів освіти;
- складання індивідуальної програми розвитку, а саме адаптація / модифікація відповідно до висновку ІРЦ та потреб дитини;
- немає фізичного контакту педагог – учень (ООП) для налагодження зорового контакту, роботи з дитиною «рука в руці» тощо.

Для подолання вищезазначених труднощів фахівцям ІРЦ необхідно налагодити ефективні відносини із закладами освіти, педагогами, родинами, які виховують дитину з ООП.

Щодо закладів освіти та педагогів. Робота в цьому напрямку (методична та консультативна) не має бути формальною, а ретельно спланованою та контрольованою директором ІРЦ. Під час співпраці в команді супроводу фахівці (консультанти) мають надати допомогу в організації освітнього процесу для осіб з ООП та взяти участь у розробленні її індивідуальної програми розвитку. У разі потреби допомогти в залученні додаткових спеціалістів, які можуть надати практичну консультативну допомогу в складних випадках. Рекомендуємо директорам ІРЦ провести опитування закладів освіти задля уточнення проблемних питань з організації інклюзивного навчання та виявлення прогалин з цього напрямку в педагогів, які працюють в інклюзивних класах / групах, та планувати проведення відповідних заходів (тренінгів, вебінарів, майстер-класів тощо).

Запорукою добрих взаємовідносин між ІРЦ і сім'єю є повага, некритичне ставлення та співчуття. Фахівці ІРЦ мають позитивно та відкрито ставитися до батьків дітей з ООП незалежно від їхніх людських якостей, не давати оцінку, не критикувати батьків, а делікатно, без будь-якого тиску заохочувати родину до ухвалення власних рішень щодо освітнього маршруту дитини. Якщо ж фахівець ІРЦ не схвалює дії батьків щодо дитини, це може викликати відчуженість та опір з їхнього боку.

Для мотивації батьків на позитивний розвиток дитини важливо застосовувати комунікативні вміння, зокрема такі прийоми:

- застосовувати активне слухання;
- ставити запитання;
- реагувати на почуте та з'ясовувати незрозуміле;
- підходити до проблем з різних поглядів.

Стратегії ефективного спілкування. Спілкування – передача інформації в будь-якій формі від однієї особи до іншої безпосередньо або за допомогою засобів зв'язку будь-якого типу. Ефективне спілкування передбачає налагодження способів комунікації, де співрозмовники розуміють та поважають думку одне одного. В умовах дистанційного формату роботи спілкування переходить в систему онлайн за допомогою інтернет-ресурсів або телефонного зв'язку. Звертаємо увагу на необхідність проведення бесіди на початку / наприкінці надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг. Радимо використовувати сайт установи, щоб надавати інформацію, оголошення для своєчасного оповіщення родин щодо організації різноманітних заходів та поширення інформації. Така робота може підтримати батьків і дітей з питань навчання та інформування щодо їх прав.

З урахуванням вищезазначеного рекомендуємо фахівцям ІРЦ:

1. Дотримуватися норм професійної етики при роботі з дитиною, батьками (одним із батьків) або законними представниками дитини, а також педагогічними працівниками закладів освіти та іншими фахівцями, які надають психолого-педагогічну допомогу дітям з ООП.
2. Налагоджувати міжвідомчу співпрацю між ІРЦ та фахівцями, які надають послуги щодо підтримки осіб з особливими потребами.
3. Створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища в дистанційному форматі, та надавати педагогічну та психологічну підтримку педагогам, які працюють в інклюзивних групах / класах.
4. Здійснювати системний кваліфікований супровід, надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги особам з ООП.
5. Позитивно ставитися до батьків дітей з ООП.
6. Застосовувати стратегії ефективного спілкування в повсякденній роботі відповідно до напряму професійної діяльності фахівця ІРЦ.
7. Постійно підвищувати власний кваліфікаційний рівень та фахову майстерність.

Сучасний ІРЦ, який працює в надзвичайних умовах сьогодення, повинен мати сучасного директора та сучасного фахівця (консультанта), які зможуть завдяки професійній компетентності налагодити конструктивну взаємодію між педагогами закладів освіти й батьками та стати запорукою розвитку інклюзивної освіти в Донецькій області.

Список використаних джерел

1. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. М. А. Порошенко та ін. Київ : 2018. 252 с.
2. Освіта України в умовах воєнного стану : інформаційно-аналітичний збірник / за заг. ред. С. Шкарлета та ін. Київ : 2022. 358 с.
3. Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2019 р. № 530 і від 15 вересня 2021 р. № 957 : постанова КМУ від 26 квітня 2022 р. № 483. *Верховна рада України* : [сайт]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/483-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення : 17.05.2024).
4. Про внесення змін до Положення про інклюзивно-ресурсний центр : постанова КМУ від 29 квітня 2022 р. № 493. *Верховна рада України* : [сайт]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/493-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення : 17.05.2024).
5. Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр : постанова КМУ від 12.07.2017 №545 *Верховна рада України* : [сайт]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення : 17.05.2024).
6. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти : постанова КМУ від 10 квітня 2019 р. № 530 *Верховна рада України* : [сайт]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення : 17.05.2024).
7. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти : постанова КМУ від 15 вересня 2021 р. № 957 *Верховна рада України* : [сайт]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення : 17.05.2024).

8. РЦПІО. Донецький обласний ІППО : канал YouTube. URL : <https://www.youtube.com/@user-di3yb4zi7h/videos> (дата звернення : 27.05.2024).

Список рекомендованих джерел для самостійного опрацювання

1. Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти : [посібник для директорів закладів освіти]. 2022. 85 с. URL : https://rada.info/upload/users_files/42477874/250e92ace038bb6c26297b3e0decad7f.pdf (дата звернення : 26.07.2024).

Ольга СКІБІНА,
завідувач бібліотеки Донецького ОІППО

Ганна ТКАЧЕНКО,
бібліотекар Донецького ОІППО

НОВІ ГОРИЗОНТИ ПРОМОЦІЇ ЧИТАННЯ (для бібліотекарів закладів освіти)

В останні роки в Україні на тлі інформаційно-цифрового розвитку комп'ютерних технологій і гаджетів спостерігається тенденція різкого падіння інтересу до книг і читання, що знижує загальний рівень освіти, культури та духовності, а також негативно впливає на розвиток особистості. В епоху домінування «блогово-фейсбучного кліпового» мислення, загальної зміни читацьких практик, розфокусування уваги, тяжіння до коротких візуальних форм надзвичайно важливим для бібліотек і закладів освіти є популяризація читання.

Бібліотеки всіх типів і видів переживають період цифрової трансформації. Інноваційні технології відкривають нові горизонти бібліотечно-інформаційної діяльності, а технології штучного інтелекту дозволяють бібліотекам успішно вирішувати поточні завдання інформаційного обслуговування читачів. Діапазон послуг через застосування нейромереж розширюється в напрямках підтримки наукової, навчальної та творчої діяльності. Бібліотекам закладів освіти доведеться розпрацьовувати власну стратегію взаємовідносин зі штучним інтелектом, націлену на розширення послуг із застосуванням нейромереж, у царині промоції читання також.

В Україні видавництва, громадські організації, школи, бібліотеки, асоціації видавців і книгорозповсюджувачів організують численні заходи для реалізації Стратегії розвитку читання на 2023–2032 роки «Читання як життєва стратегія» [1].

Спільні зусилля зумовлені потребою ґрунтовно змінити підходи до промоції читання. Дозвілля, освітні практики та саморозвиток – це ті основні напрями, які допоможуть досягти цієї мети. Особлива увага приділяється підтримці українськомовного контенту, українських авторів і видавництв як важливої частини національної безпеки та національних інтересів України, зокрема сфери копірайту та книговидання загалом. Очевидно, що сучасну Стратегію розвитку читання неможливо втілити без сучасних новітніх технологій.

Незламні бібліотекарі Донеччини – висококваліфіковані фахівці, віддані своїй благородній справі – продовжують працювати. Попри те, що з багатьма бібліотекарями закладів освіти призупинені дії трудових договорів, а частину працівників звільнено, вони продовжують самовдосконалюватися, підвищувати кваліфікацію та працювати задля своїх користувачів. Упродовж 2023–2024 навчального року працівники шкільних бібліотек Донецької області брали участь у різних заходах обласного та всеукраїнського рівнів, як-от: онлайн-виставка інтерактивних плакатів до Дня пам'яток історії та культури, обласний конкурс «Трансформація моделі бібліотеки ЗЗСО: що є драйвером якісних змін», Всеукраїнський місячник шкільних бібліотек, обласна вебвітрина, тематичні планові вебінари, Всеукраїнські акції до Національного тижня читання, «Читаємо вголос» тощо. Надзвичайно важливим є те, що у вебінарах «(Re)візія: організація роботи бібліотекаря закладу освіти під час воєнного стану» та «Цифрові інструменти в роботі бібліотек» участь брали працівники, які планують невдовзі повертатися до роботи.

Бібліотека Донецького ОблІППО вивчає та впроваджує в роботу різноманітні інноваційні інструменти та практики. У 2024 році завершено регіональний проєкт «Інноваційні зміни бібліотек